

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली
माननीय न्यायाधीश श्री दिपकराज जोशी

फैसला

070-CI-0332

मुद्दा: परमादेश।

वडा प्रहरी कार्यालय (क) लाहान, सिरहा -----१ पुनरावेदक

विरुद्ध

जिल्ला सिरहा, लाहान नगरपालिका वडा नं. ५ बस्ने मुनी साह-----१ विपक्षी

शुरु फैसला गर्ने: माननीय का.मु. मुख्य न्यायाधीश श्री लोकेन्द्र मल्लिक

माननीय न्यायाधीश श्री टेकराज नेपाल

पुनरावेदन अदालत, राजविराज

न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९(२) अनुसार यसै अदालतको क्षेत्राधिकार भित्रको भै दायर हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य र ठहर यस प्रकार छ:-

मिति २०६९।३।२० गते बुधवार राती अन्दाजी ९.३० बजे तिर जाहेरी दरखास्तमा उल्लिखित विपक्षीहरू अनुहारमा नकाब लगाई २ वटा मोटरसाईलमा आई एक्कासी होटल विशाल अगाडी रोकी होटल भित्र अनाधिकृत रुपमा प्रवेश गरी हो हल्ला गर्दा उक्त होटलमा रहेको होटलधनी म निवेदक जाहेरवालाको भाई निरस चौधरी म निवेदकको छोरा विशाल साह होटल मेनेजर म निवेदकको भान्जा सुनिल चौधरीले उल्लिखित विपक्षीहरूलाई तपाई को हो यति राती नकाब लगाएर तपाईहरू यहाँ किन प्रवेश गर्नु भएको भनी सोढा तिमिहरू जान्ने नबन भनी होटल धनी निरस चौधरी तथा कामदारहरूलाई अन्धाधुन्ध कुटपीट गरी काउन्टरमा रहेको रुपैया पैसा लुटी डाका गरी लगेको हुँदा सो उपर कारवाही गर्नका लागि म विपक्षी

वडा प्रहरी कार्यालय लहान चौकीमा गएँ । मिति २०६९।३।२० गते निवेदकको भाई, छोरा तथा स्टाफहरु समेतलाई अन्धाधुन्ध कुटपीट गरी डाका गरी लगेको हुँदा सोही विषयमा जाहेरीमा उल्लिखित विपक्षीहरु माथि डाका मुद्दामा विपक्षी वडा प्रहरी कार्यालय (क) लाहानमा जाहेरी दिन जाँदा प्रहरी विरुद्धको जाहेरी हामी लिदैौं भनी मेरो जाहेरी नै दर्ता गर्न नमानेकोले उक्त जाहेरी सम्बन्धित हुलाक मार्फत मिति २०६९।३।३६ मा वडा प्रहरी कार्यालय लहानको नाममा पठाएकोमा उक्त जाहेरी हालसम्म दर्ता नभएकोले आवश्यक कारवाही गरिपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको परेको निवेदन पत्र ।

यसमा के कसो भएको हो ? निवेदन मागबमोजिमको आदेश जारी हुनु नपर्ने कुनै आधार कारण भए सबुद प्रमाण सहित म्याद सूचना पाएका मितिले बाटोको म्याद बाहेक १५ दिन भित्र पुनरावेदन सरकारी वकिल कार्यालय राजविराज मार्फत लिखित जवाफ पेश गर्नु भनी र निवेदनको प्रतिलिपी समेत साथै राखी विपक्षीहरुको नाममा म्याद सूचना जारी गरी लिखित जवाफ परे वा समय व्यतित भएपछि नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने समेत व्यहोराको शुरु पुनरावेदन अदालत राजविराजबाट भएको आदेश ।

निवेदकको विशाल होटलमा कुनै किसिमको डाका वारदात नै नभएकोले उक्त जाहेरी दरखास्त दर्ता नगरिएको हो । निवेदकले कपोलकल्पित व्यहोरा लेखी सम्मानीत सिरहा जिल्ला अदालत, सिरहामा यस कार्यालय समेतलाई विपक्षी बनाई यातना क्षतिपूर्ति मुद्दा दिई मुद्दा नं. २३८, २३८१, २३२, २३८२ मा दर्ता समेत गराई सो मुद्दाको प्रतिउत्तर पठाई सकिएको हुँदा पटक-पटक कपोलकल्पित झुठा व्यहोराको निवेदन लेखी सम्मानीत अदालतमा पेश गर्ने गरेकोले निजले पेश गरेको निवेदन सरासरै झुठा भएकोले उक्त निवेदन खारेज गरिपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको वडा प्रहरी कार्यालय (क) लहानका प्रहरी निरीक्षक ढकेन्द्र खतिवडाले पेश गरेको लिखित जवाफ ।

यसमा मिति २०६९।३।२० गते राती ९.३० बजेको समयमा विशाल होटलमा नकाब पोसाकमा मोटरसाईकलमा आएका २ जना होटल भित्र प्रवेश गरी हो हल्ला गर्दा किन तपाईहरु यसरी हो हल्ला गर्नु हुन्छ । तपाई नकाब पोसाकका व्यक्ति को हुनुहुन्छ भनी सोढा तिमिहरु बढी जान्ने हुने होइन भनी अन्धाधुन्ध कुटपीट गरी काउन्टरमा रहेको रुपैया पैसा समेत लुठी डाका समेत गरी लगेको हुँदा सो उपरको जाहेरी दरखास्त लिई वडा प्रहरी कार्यालय (क) लहानमा जाँदा प्रहरी विरुद्धको जाहेरी हामीहरु लिदैौं भनी ठाडो जवाफ दिई

जाहेरी दरखास्त दर्ता समेत नगरी लिन नमानेको हुँदा अन्यायमा परी न्यायको शरण लिन आएको छु । मेरो जाहेरी दरखास्त दर्ता गरी आवश्यक कानूनी कारवाही गरी न्याय पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको निवेदन दावी भएकोमा सो जाहेरी दर्ता नगर्नुको कुनै ठोस आधार प्रमाण विपक्षीहरूको लिखित जवाफबाट देखिन आएन । निवेदकको भनाईलाई पूर्णरूपमा अस्वीकार गरे पनि निवेदक विपक्षी कार्यालय नगएको भए निवेदन लिई यस अदालतमा आफ्नो समय र श्रम खर्च गरी आउनु नपर्ने हो । आफ्नो हक प्रचलनको लागि रितपूर्वकको निवेदन लिई गएकोमा कानूनबमोजिम कारवाही एउटा साधिकार निकायबाट यथोचित समयमा कारवाही हुनु पर्दछ । हुन नसकेमा कानूनको शासनको उपहास हुन जान्छ । प्रस्तुत जाहेरी दरखास्त लिई वडा प्रहरी कार्यालय (क) लहानले आफूले गर्नु पर्ने कार्य समयमा गरेको देखिँदैन । त्यसकारण निवेदकको उक्त जाहेरी दरखास्त दर्ता गरी कानूनी कारवाही गरी पाउने अधिकार कुण्ठित भएको मान्ने पर्ने हुन्छ तसर्थ निवेदकले हुलाकबाट पठाएको जाहेरी दरखास्त निवेदकलाई झिकाई सनाखत गराई उक्त जाहेरी दरखास्त कानूनबमोजिम दर्ता गरी सरकारी मुद्दा सम्बन्धी ऐन, २०४९ बमोजिम अनुसन्धान र तहकिकात गरी गराई कारवाही टुङ्गो लगाई दिनु भनी प्रत्यर्थीको नाममा परमादेशको आदेश जारी हुने ठहर्‍याई भएको शुरु पुनरावेदन अदालत राजविराजको मिति २०६९।८।२४ को फैसला ।

समाजमा शान्ति र अमन चयन कायम राख्नु प्रहरीको परम कर्तव्य भएको, विदेश गुप्तचर, विदेशी समूह नेपाल भित्र पसी घुस पैठ भै निवेदन दावीको विशाल होटलमा पाकिस्तानी एस.आई.एस. समूहका व्यक्ति बसेका छन् भन्ने गोप्य सूचनाका आधारमा निजहरू रहे नरहेको अवस्थाका बारेमा बुझ्न वडा प्रहरी कार्यालय (क) लहानबाट खटाईएका प्रहरी कर्मचारीलाई प्रवेश गर्न नदिई उल्टै यी निवेदकले कुटपीट गरी प्रहरीलाई घाईते तुल्याएका हुँदा यी निवेदकले दर्ता गर्न ल्याएको बनावटी एवं झुठ्ठा र कपोलकल्पित हुलाकबाट प्रेषित जाहेरी अनुसन्धान र तहकिकात गर्न योग्य नभएकोले उक्त रिट निवेदन खारेज गरिपाउँ भनी लिखित जवाफ पेश गरेको अवस्थामा निवेदन माग दावीबमोजिम उक्त जाहेरी दर्ता गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्नु भनी पुनरावेदन अदालत राजविराजबाट भएको फैसला उपर चित्त नबुझाई उक्त आदेश उल्टी गरिपाउँ भनी विपक्षी वडा प्रहरी कार्यालयले सो आदेश उपर दायर हुन आएको पुनरावेदन पत्र ।

नियमानुसार साप्ताहिक तथा दैनिक पेशी सूचीमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको पुनरावेदन सहितको मिसिल अध्ययन गरी हेर्दा पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने हो होइन सोही विषयमा निर्णय दिनु पर्ने हुन आयो ।

मिति २०६९।३।२० गते बुधवार राती अन्दाजी ९.३० बजे तिर जाहेरी दरखास्तमा उल्लिखित विपक्षीहरू अनुहारमा नकाब लगाई २ वटा मोटरसाईलमा आई एक्कासी होटल विशाल अगाडी रोकी होटल भित्र अनाधिकृत रुपमा प्रवेश गरी हो हल्ला गर्दा उक्त होटलमा रहेको होटलधनी म निवेदक, जाहेरवालाको भाई निरस चौधरी, म निवेदकको छोरा विशाल साह होटल मेनेजर म निवेदकको भान्जा सुनिल चौधरीले उल्लिखित विपक्षीहरूलाई तपाई को हो यति राती तपाईहरू नकाब लगाएर तपाईहरू यहाँ किन प्रवेश गर्नु भएको भनी सोद्धा तिमिहरू जान्ने नबन भनी होटलधनी निरस चौधरी तथा कामदारहरूलाई अन्धाधुन्ध कुटपीट गरी काउन्टरमा रहेको रुपैया पैसा लुटी डाका गरी लगेको हुँदा सो उपर कारवाही गर्नका लागि म विपक्षी वडा प्रहरी कार्यालय लहान चौकीमा गएँ । मिति २०६९।३।२० गते निवेदकको भाई छोरा तथा स्टाफहरू समेतलाई अन्धाधुन्ध कुटपीट गरी डाका गरी लगेको हुँदा सोही विषयमा जाहेरीमा उल्लिखित विपक्षीहरू माथि डाका मुद्दामा विपक्षी वडा प्रहरी कार्यालय (क) लाहानमा जाहेरी दिन जाँदा प्रहरी माथिको जाहेरी हामी लिदैौं भनी मेरो जाहेरी नै दर्ता गर्न नमानेकोले उक्त जाहेरी सम्बन्धित हुलाक मार्फत मिति २०६९।३।३६ मा वडा प्रहरी कार्यालय लहानको नाममा पठाएकोमा हालसम्म उक्त जाहेरी दर्ता गरी कारवाही गरिपाउँ भनी विपक्षीहरूको नाममा परमादेशको आदेश जारी गरिपाउँ भन्ने निवेदन दावी रहेकोमा निवेदकको विशाल होटलमा कुनै किसिमको डाका वारदात नै नभएकोले उक्त जाहेरी दरखास्त दर्ता नगरिएको र निज रिट निवेदकले कपोलकल्पित व्यहोरा लेखी सम्मानीत सिरहा जिल्ला अदालत सिरहामा यस कार्यालय समेतलाई विपक्षी बनाई यातना क्षतिपूर्ति मुद्दा दिई मुद्दा नं. २३८, २३८१, २३२, २३८२ मा दर्ता गराई सो मुद्दाको प्रतिउत्तर पठाई सकिएको, निज निवेदकले पटक पटक कपोलकल्पित झुठा व्यहोराको निवेदन लेखी सम्मानीत अदालतमा पेश गर्ने गरेकोले निजले पेश गरेको निवेदन सरासरै झुठा भएकोले उक्त निवेदन खारेज गरिपाउँ भन्ने व्यहोराको विपक्षी वडा प्रहरी कार्यालयको लिखित जवाफ रहेको देखिन्छ ।

निर्णय तर्फ विचार गर्दा मिति २०६९।३।२० गते राती ९.३० बजेको समयमा निवेदनमा उल्लिखित विशाल होटलमा विदेशी गुप्तचर नेपालभित्र पसी घुस पैठ भै शान्ति

सुरक्षामा आँच नपुगोस भनी वडा प्रहरी कार्यालय लहानबाट खटिई गएका प्रहरी कर्मचारीहरूलाई प्रवेश गर्न नदिई यी निवेदकले उल्टै कुटपीट गरी घाइते समेत तुल्याएको अवस्थामा यी निवेदकले उक्त होटलमा नकाबधारीले डाका गरी धनमाल लगेको भनी कपोलकल्पित जाहेरी दरखास्त दायर गरिपाउँ भनी पुनरावेदन अदालत राजविराजमा परमादेशको रिट निवेदन दायर गरेकोमा कानूनबमोजिम जाहेरी दर्ता गरी अनुसन्धान तथा तहकिकात गर्नु भनी परमादेशको आदेश जारी भएकोमा यो विषयमा खास घटना र यथोचित प्रमाण बुझ्दै नबुझी जारी भएको परमादेशको आदेश उपर चित्त नबुझाई यी विपक्षीले सो आदेश उल्टी गरिपाउँ भनी पुनरावेदनपत्र दायर गरेको पाइयो ।

निवेदनमा उल्लिखित विशाल होटलमा रातीको समयमा नकाबधारी पोसाकमा मोटरसाइकलमा आएका २ जना व्यक्ति होटल भित्र पसी अन्धाधुन्ध कुटपीट गरी काउण्टरमा रहेको धनमाल समेत लगेको हुँदा ति अपराधीहरूको खोजबिन गरी आवश्यक कारवाही गरिपाउँ भनी विपक्षी वडा प्रहरी कार्यालयमा जाहेरी दिन गएको अवस्थामा उक्त होटलमा विदेशी गुप्तचर बसेको कुरा थाहा पाई बुझी समाजमा शान्ति र अमन चयन कामय राख्न भनी वडा प्रहरी कार्यालय लहानबाट प्रहरी कर्मचारी खटिएको अवस्थामा प्रवेश गर्न नदिई उल्टै यी निवेदक समेतले प्रहरी कर्मचारीलाई कुटपीट गरी घाइते तुल्याएको अवस्था भएको र उक्त जाहेरी कपोलकल्पित रहेको भनी विपक्षीले लिखित जवाफमा उल्लेख गरेको देखिन्छ । निवेदकले दावी लिएको विशाल होटलमा भएको मिति २०६९।३।२० को नकाबधारीले घटाएको घटना पश्चात् यी निवेदकले यिनै विपक्षी उपर अपराधीहरूको खोजी गरिपाउँ भनी यथोचित समयमा जाहेरी दरखास्त दिन जाँदा हाम्रै प्रहरी कर्मचारी विरुद्धको जाहेरी लिदैनाँ भनी ठाडो जवाफ दिई जाहेरी दरखास्त समेत दर्ता गर्न नमानेको हुँदा अन्यायमा परी न्यायको शरण पर्न आएकोले आवश्यक कानूनी कारवाही गरिपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको लिएको निवेदन दावी उपर सो जाहेरी दर्ता नगर्नुको कुनै ठोस आधार कारण एवं प्रमाण विपक्षीहरूको लिखित जवाफबाट देखिन आएन । निवेदक विपक्षी वडा प्रहरी कार्यालयमा नगएको भए निवेदन लिई यस अदालतमा आफ्नो समय र श्रम समेत खर्च गरी आउनु नपर्ने हो । आफ्नो कानूनबमोजिम प्राप्त हक प्रचलनको लागि रितपूर्वकको निवेदन लिई गएकोमा कानूनबमोजिम स्थापित एवं साधिकार उक्त विपक्षी कार्यालयले यथोचित समयमा जाहेरी दर्ता गरी अनुसन्धान र तहकिकातको कारवाही बढाउन सकेको पाइएन । यसरी कानूनबमोजिम कारवाही अगाडि

नबढाउँदा कानूनको शासनको उपहास हुन जाने देखिन्छ । प्रस्तुत जाहेरी दरखास्तलाई विपक्षी वडा प्रहरी कार्यालय (क) लहानले कानूनबमोजिम आफूले गर्नु पर्ने कार्य यथोचित समयमा गरेको कुरा मिसिल संलग्न कागज प्रमाणबाट देखिन आएन । अतः निवेदकको जाहेरी दरखास्त दर्ता गरी कानूनी कारवाही गरी पाउने अधिकार कुण्ठित भएको मान्नु पर्ने हुन्छ । तसर्थ निवेदकले हुलाकबाट पठाइएको जाहेरी दरखास्त निवेदकलाई झिकाई सनाखत गराई दर्ता गरी सरकारी मुद्दा सम्बन्धी ऐन, २०४९ बमोजिम अनुसन्धान र तहकिकात गरी टुङ्गो लगाउनु पर्नेमा मिसिल संलग्न कागज प्रमाणबाट सो गरे गराएको अवस्था पाइएन ।

अतः माथि विवेचित आधार प्रमाणबाट रीतपूर्वक दायर हुन आएको जाहेरी दरखास्त कानूनबमोजिम दर्ता गरी अनुसन्धान तहकिकात गरी कारवाही गरी टुङ्गो लगाउनु भनी मिति २०६९।८।२४।१ मा पुनरावेदन अदालत राजविराजबाट जारी भएको परमादेशको आदेश मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाई दिनु ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत- रणबहादुर कटवाल

कम्प्यूटर- रानु पौडेल

सम्बत् २०७१ साल भदौ महिना २९ गते रोज १ शुभम्-----